

אל יפתח אדם פיו לשטן

א. שטיינברג

א. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף יט עמוד א

ת"ר הם עומדים ומתפללין והוא עומד ומצדיק עליו את הדין, ואומר: רבון העולמים, הרבה חטאתי לפניך ולא נפרעת ממני אחד מני אלף, יהי רצון מלפניך ה' אלהינו שתגדור פרצותינו ופרצות כל עמך בית ישראל ברחמים. **אמר אביי:** לא מבעי ליה לאינש למימר הכי, דאמר רבי שמעון בן לקיש, וכן תנא משמיה דרבי יוסי: לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן; ואמר רב יוסף: מאי קראה - שנאמר: +ישעיהו א'+ כמעט כסדום היינו, מאי אהדר להו נביא - שמעו דבר ה' קציני סדום.

ב. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף ס עמוד א

תנו רבנן, הנכנס לבית המרחץ אומר: יהי רצון מלפניך ה' אלהי שתצילני מזה וכיוצא בו, ואל יארע בי דבר קלקלה ועון, **ואם יארע בי דבר קלקלה ועון - תהא מיתתי כפרה לכל עונותי. אמר אביי:** לא לימא אינש הכי, דלא לפתח פומיה לשטן; דאמר ריש לקיש וכן תנא משמיה דרבי יוסי: לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן. אמר רב יוסף: מאי קראה - דכתיב +ישעיהו א'+ כמעט כסדום היינו לעמורה דמינו מאי אהדר להו נביא - שמעו דבר ה' קציני סדום וגו'.

ג. שולחן ערוך יורה דעה סימן שעו סעיף ב

הבא לכבד את חבריו ולקום מפניו, אומר לו: שב, אלא א"כ הוא אבל או חולה, דמשמע: שב באבלות שלך, שב בחולי שלך. **הגה:** לא יאמר אדם: לא נפרעתי כפי מעשי, או כיוצא בדברים אלו, **שאל יפתח פיו לשטן** (כן משמע בפרק מי שמתו ובהגהות אלפסי שם). ואל יאמר אדם לאבל: מה לך לעשות כי אי אפשר לשנות, שזהו כגדוף, דמשמע (א) הא אם אפשר לשנות היה עושה, אלא יקבל עליו גזירת הש"י מאהבה (נ"י פ' שור שנגח דמשמע כן בגמרא).

ד. תלמוד בבלי מסכת כתובות דף ח עמוד ב

כי הא דרב חייה בר אבא מקרי בניה דריש לקיש הוה, ואמרי לה: מתני בריה דריש לקיש הוה, שכיב ליה ינוקא; יומא קמא לא אזל לגביה, למחר דבריה ליהודה בר נחמני מתורגמניה...
א"ל: קום אימא מלתא כנגד אבלים, פתח ואמר: אחינו המיוגעים המדוכאין באבל הזה, תנו לבבכם לחקור את זאת, זאת היא עומדת לעד, נתיב הוא מששת ימי בראשית, **רבים שמו רבים ישתו, כמשתה ראשונים כך משתה אחרונים**, אחינו, בעל נחמות ינחם אתכם, ברוך מנחם אבלים. **אמר אביי:** רבים שתו לימא, רבים ישתו לא לימא, משתה ראשונים לימא, משתה אחרונים לא לימא, דאר"ש בן לקיש, וכן תנא משמיה דר' יוסי: לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן; אמר רב יוסף: מאי קרא? +ישעיהו א'+ כסדום היינו לעמורה דמינו, מאי אהדר ליה? שמעו דבר ה' קציני סדום וגו'.

ה. מגן אברהם אורח חיים סימן רלט ס"ק ז

ז יושב בסתר - ואף על גב דאסור להתרפאות בד"ת להגן שאני שלא יבא עליו ח"ו דבר רע ועב"ד סימן קע"ט ס"י: הישן בבית יחידי אחוזתו לילי (שבת פכ"ג) ובית היינו חדר (מהרי"ל): אלו צריכין שימור מהמזיקים חולה חי' חתן כלה אבל ות"ח בלילה (ברכות ד' נ"ד): **יש נוהגין לומר וידוי ש"מ קודם השינה ונ"ל שאינו נכון** דאמרין בברכות דף ס' שלא לומר אם אמות תהא מיתתי כפרה וכו' **דלא ליפתח פיו לשטן** וכן אית' דף י"ט שלא יאמר הרבה חטאתי לפניך ולא נפרעת ממני אחד מאלף דמשמע כאלו הוא מבקש שיפרע ממנו ונמצא פותח פיו לשטן וא"ל דהתם שאני דמרחץ מקום סכנה הוא לילה ושינה נמי מקום סכנה הוא כמ"ש ר"ס רל"א לכן א"ל רק יפשפש במעשיו שעש' כל היום ואם ימצא שעשה עבירה יתודה עליו ויקבל עליו שלא לעשותו ובפרט בעבירו המצוי' כגון חניפות שקרים ליצנו' לה"ר צריכ' בדיקה ביותר:

ו. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף יח עמוד א

פנחס אחוה דמר שמואל, איתרע ביה מילתא, על שמואל למישאל טעמא מיניה. חזנהו לטופרי דהו נפישן, אמר ליה: אמאי לא שקלת להו? - אמר ליה: אי בדידה הוה, מי מזלזלת ביה כולי האי? הואי +קהלת י'+ כשגגה שיצא מלפני השליט, ואיתרע ביה מילתא בשמואל. על פנחס אחוה למישאל טעמא מיניה, שקלינהו לטופריה חבטינהו לאפיה, אמר ליה: **לית לך ברית כרותה לשפתים?** דאמר רבי יוחנן: מנין שברית כרותה לשפתים - שנאמר +בראשית כ"ב+ ויאמר אברהם אל נערי שבו לכם פה עם החמור ואני והנער נלכה עד כה ונשתחוה ונשובה אליכם ואיסתייעא מלתא דהדור תרוייהו

ז. תוספות מסכת מועד קטן דף יח עמוד א

ואיסתייעא מילתא דהדור - תימה דלמא מדה טובה מרובה והוה ליה לאתויי הא דאמר **עולא בעלמא** (ברכות דף יט. ע"ש) **לעולם אל יפתח אדם פיו לשטן** שנאמר שמעו דבר ה' קציני סדום כו' (ישעיה א.).

ח. ספר חסידים (מרגליות) סימן תעט

כתיב (משלי כ"א כ"ג) שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו ראשי תיבות רמוז שמשון שומר פיו ולשונו שומר מצרות נפשו ברית כרותה לשפתים **לכך** אל יפתח אדם פיו לשטן...

אל יפתח אדם פיו לשטן

א. שטיינברג

ט. ספר חסידים (מרגליות) סימן תפ

...לאשה אחת היו לה בנים והיתה מקללת אותם תמיד, אמר בעלה לאיש אחד מה אעשה לה, א"ל אני אמנעה כשהיה מקללת זו את בניה היה עונה אמן אחריה, אמרה אם אני מקללת אין בלבי שיתקיימו הקללות בהם, אמר אם תבקשו להם טובות אומר אמן ואם תבקשו להם רעות אומר אמן ומנעה, אמרו לו אם היו הקללות מתקיימות הרי גרמא שלך, אמר מוטב שאחטא פעם או פעמים כדי למנוע ממנה, ועוד קודם שאני עונה אמן אחר דבריה אני אומר יחיו בלחש ועונה אמן בקול רם. במקום אחד היו מקללות אשה חברתה ואיש בר מחלקותו נשתמדו בניהם

י. תלמוד בבלי מסכת גיטין דף נז עמוד ב

+תהלים מ"ד+ כי עליך הורגנו כל היום נחשבנו כצאן טבחה. ורב יהודה אמר: זו אשה ושבעה בניה. ...
ר' יהושע בן לוי אמר: זו מילה שניתנה בשמיני. ר' שמעון בן לקיש אמר: **אלו ת"ח שמראין הלכות שחיטה בעצמן**; דאמר רבא: **כל מילי ליחזי איניש בנפשיה, בר משחיטה ודבר אחר**. רב נחמן בר יצחק אמר: אלו תלמידי חכמים שממיתין עצמן על דברי תורה, כדר' שמעון בן לקיש, דאמר ר"ש בן לקיש: אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליהם,

י"א. תהלים פרק קג פסוק י

לא כחטאינו עשה לנו ולא כעונתינו גמל עלינו:

עוד מקורות בהלכה:

--ענין ברכת הגומל לקטנים -- מג"א ורעק"א או"ח ריש סי' רי"ט
--ענין יציאה מביהכ"נ קודם אמירת יזכור - שו"ת ציץ אליעזר חלק י"ב סי' ל"ט בשם ספר אוצר כל מנהגי ישורון

עוד מקורות בדרך מוסר

--ספר פלא יועץ, ערך דיבור, ד"ה וכן צריך לזהר
--ספר מכתב מאליהו חלק ד', עמ' קס"ו, רכ"א